

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

Бакалавр
(освітній ступінь)

Кафедра політичних наук і права

«Затверджено»
Голова РМД факультету /
 2024

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

ОК32 Політологія

(шифр та назва освітньої компоненти)

Шифр	назва спеціальності, освітньої програми
122	Комп'ютерні науки, Інформаційні управляючі системи та технології

Мова викладання: українська

Розробник:

Валентина Згурська, кандидат політичних наук, доцент

(прізвище та ініціали, науковий ступінь, звання)

(підпис)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політичних наук і права
Протокол № 12 від «28» червня 2024

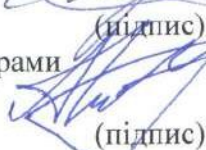
Завідувач кафедри

(підпис)

/Свген ПЕРЕГУДА /

Схвалено гарантом освітньої програми

Гарант ОП

(підпис)

/ Олександр ПОПЛАВСЬКИЙ /

Розглянуто на засіданні науково-методичної комісії спеціальності 122 «Комп'ютерні науки»

Протокол № 3 від «28» червня 2024

ВИТЯГ З РОБОЧОГО НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ

Шифр	Назва спеціальності, освітньої програми	Форма здобуття ВО										Форма контролю	Семестр	Погодження заступником декана факультету	
		Кількість кредитів в ЕCTS	Кількість годин						Кількість індивідуальних робіт						
			Всього	Аудиторних /			Самостійна робота /	КП	КР	РГР /	Конт. роб.				
				Разом/	лекції	лаборатор									практичні
122	Комп'ютерні науки, Інформаційні управляючі системи та технології	3	90	30	14		16	60				1	іспит	7	

Анотація.

Мета та завдання освітньої компоненти.

Пререквізити: Історія української державності та культури; Історія філософії та філософської думки.

Посилання на сторінку електронного навчально-методичного комплексу дисципліни: <https://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2625>

Мета: поглиблення вивчення основних аспектів політичного життя суспільства ознайомлення здобувачів вищої освіти із особливостями розвитку політичних відносин в Україні, формування політичної свідомості та політичної культури.

Завдання: ознайомлення з об'єктом, предметом і методами політичної науки; її понятійно-категоріальним апаратом ;ознайомлення з досягненнями світової та української політичної думки; розширення кола знань про сутність політичної влади, політичних процесів і відносин ;роль політичних систем і режимів; сутність громадянського суспільства і правової держави; значення міжнародної політики та міжнародних відносин для національної безпеки. Формування у здобувачів вищої освіти навичок самостійної оцінки політичних ідеологій, платформ, окремих концепцій; формування особистості громадянської позиції; розвиток аналітичного та критичного мислення; толерантного ставлення до представників різних політичних сил, громадян з різними політичними поглядами; розвиток політичної свідомості і політичної культури.

Робоча програма містить витяг з робочого навчального плану, мету вивчення, компетентності, які має опанувати здобувач, програмні результати навчання, дані щодо викладачів, зміст курсу, тематику практичних занять, вимоги до виконання індивідуального завдання, шкалу оцінювання знань, умінь та навичок здобувача, роз'яснення усіх аспектів організації освітнього процесу щодо засвоєння освітньої компоненти, список навчально-методичного забезпечення, джерел та літератури для підготовки до практичних занять та виконання індивідуальних завдань. Також програма містить основні положення щодо політики академічної доброчесності та політики відвідування аудиторних занять.

Компетентності здобувачів освітньої програми, що формуються в результаті засвоєння освітньої компоненти

Код	Зміст компетентності
Інтегральна компетентність	
ІК	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі комп'ютерних наук або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів інформаційних технологій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
Загальні компетентності	
ЗК 4	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово
ЗК 6	Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.
ЗК 7	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК 8	Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
ЗК 10	Здатність бути критичним і самокритичним
ЗК 13	Здатність діяти на основі етичних міркувань
ЗК 14	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
ЗК 15	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
ЗК 16	Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Програмні результати здобувачів освітньої програми, що формуються в результаті засвоєння освітньої компоненти

Код	Програмні результати
ПР1	Застосовувати знання основних форм і законів абстрактно-логічного мислення, основ методології наукового пізнання, форм і методів вилучення, аналізу, обробки та синтезу інформації в предметній області комп'ютерних наук.

Зміст курсу

МОДУЛЬ 1. Предмет і завдання курсу. Політична влада і суспільство

Змістовий модуль 1. Предмет і завдання курсу. Понятійно-категоріальний апарат курсу.

Лекція 1. Політологія як наука та навчальна дисципліна.

1. Політика як соціальне явище.
2. Політологія: об'єкт, предмет, методи.
3. Понятійно-категоріальний апарат політології.
4. Зв'язок політології з іншими науками.

Практичне заняття 1.

1. Політика як суспільне явище ,її роль в житті суспільства.
2. Предмет політології, основні закони і категорії .
3. Методи і функції політології.

Змістовий модуль 2. Політична влада і суспільство.

Лекція 2. Політична влада.

Громадянське суспільство, політичні партії та етнонаціональні спільноти.

1. Особливості політичної влади.
2. Групи інтересів.
3. Поняття громадянського суспільства. Особливості розвитку в Україні.
4. Політичні партії та партійні системи.
5. Етнонаціональні спільноти та етнонаціональна політика.

Практичне заняття 2.

1. Влада ,політична влада ,державна влада: визначення, суть.
2. Механізм здійснення влади, ресурси влади.
3. Легітимність та легальність влади.

Практичне заняття 3.

1. Групи в політиці. Групи інтересів. Лобізм.
2. Поняття громадянського суспільства.
3. Політична партія :визначення, партогенез, типи. Партійні системи.
4. Політична суб'єктність етносів та націй.

Лекція 3.

Політична свідомість та політична культура. Символічна політика.

1. Політична свідомість.
2. Політичні ідеології.
3. Символічна політика.
4. Політична культура, її класифікація.

Практичне заняття 4.

1. Сутність ,структура і функції політичної свідомості.
2. Політична ідеологія, її роль в політиці.
3. Зміст, структура і функції політичної культури.
4. Символічна політика.

Модуль 2. Політичні інститути та процеси.

Змістовий модуль 3. Політичні інститути.

Лекція 4. Політична система суспільства та держава.

1. Поняття політичної системи.
2. Поняття держави. Концепції походження, функції.
3. Форми державного правління.
4. Форми державного устрою.
5. Органи державної влади.

Практичне заняття 5.

1. Політична система суспільства ,її структура та функції.
2. Типи політичних систем та політичні режими.
3. Поняття держави, ознаки та функції.
4. Форми держави.

Лекція 5. Політичні еліти та політичне лідерство.

1. Політичні еліти.
2. Політичне лідерство.

Практичне заняття 6.

1. Політична еліта та її сутність.
2. Елітарні теорії.
3. Лідерство та його специфіка в політичному житті суспільства.
4. Типологія політичного лідерства.

Змістовий модуль 4. Політичні процеси.

Лекція 6. Політичні процеси. Вибори та виборчі системи.

1. Поняття політичного процесу та його стадії.
2. Політична модернізація.
3. Вибори та виборчі системи.
4. Форми політичної участі.

Практичне заняття 7.

1. Сутність і структура політичного процесу.
2. Виборчий процес та виборчі системи.
3. Політична модернізація в Україні.

Тема 7. Світові політичні процеси. Українсько-російська війна.

1. Міжнародні відносини та світова політики. Основні концепції.
2. Поняття глобалізації.
3. Міжнародні організації.
4. Українсько-російська війна.

Практичне заняття 8.

1. Світовий політичний процес, його сутність та тенденції розвитку.
2. Міжнародні відносини, міжнародна та зовнішня політика: підходи, визначення, тенденції.
3. Україна в системі міжнародних геополітичних відносин.
4. Російсько-українська війна: тенденції та прогнози.

Розподіл годин самостійної роботи здобувачів

№	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1.		
1	Предмет політології та її місце в системі суспільствознавства.	2
2	Основні етапи розвитку світової політичної думки.	2
3	Розвиток політичної думки в Україні.	2
Змістовий модуль 2.		
4	Політична демократія та її форми.	2
5	Етнонаціональна політика в сучасній Україні.	2
6	Типологія партійних систем. Сучасні політичні партії України.	2
Змістовий модуль 3.		
7	Політична система сучасної України.	2
8	Правова держава : теорія і практика.	2
9	Особливості політичного лідерства та політичної еліти України.	2
Змістовий модуль 4.		
10	Конфлікти кризи в суспільно-політичному житті.	2
11	Глобальні проблеми людства та шляхи їх вирішення.	2
12	Підготовка реферату, виконання презентації з обраної теми(ІЗ)	8
13	Підготовка до іспиту	30
	Всього	60

Індивідуальне завдання

1. Українська державність 2010 -2024 рр. проблеми та перспективи.
2. Особливості становлення громадянського суспільства в Україні з 1991 р.
3. Класифікація сучасних (2010-2024 рр.) політичних партій і рухів в Україні.
4. Партійна система Української держави у 2010-2024 рр.
5. Націоналізм: ідеологія і політична практика.
6. Політичний портрет сучасного лідера. Політичний маркетинг.
7. Шляхи подолання тоталітаризму в політ. культурі суспільств, що трансформуються.
8. Електронне урядуванн Інформація та інформаційні комунікації в сучасній політиці.

9. Поняття інформації її місце та роль в політиці.
10. Політична комунікація : сутність, функції, структура, типологія , рівні.
11. Масові політичні комунікації : сучасний стан та тенденції розвитку.
12. Ознаки глобалізації в сучасному світі.
13. Політичні конфлікти в Україні 2001-2024 рр.
14. Зміст сучасного світового політичного процесу.
15. Україна в геополітичному просторі 1991-2024 рр.
16. Маніпулятивна демократія як форма сучасної демократії.
17. Етнополітичні конфлікти в світі..
18. Демократія як вид політичної влади.
19. Новітні форми політичної участі.
20. Правова система держави
21. Політичні права, їх закріплення міжнар. док-ми та ратифікація законами України.
22. Поняття партійної системи. Типи партійних систем в країнах сучасного світу.
23. Політичні еліти як суб'єкти політики.
24. Характеристика основних концепцій політичного лідерства.
25. Етнос, нація : концептуальні підходи, історичні форми, типологізація.
26. Поняття сепаратизму: історія та сучасність.
27. Особливості становлення політичної культури сучасного українського суспільства.
28. Характерні риси лібералізму.
29. Суспільно-політичні погляди та політичний досвід І.Я.Франка.
30. Український консерватизм. Політичні концепції В.Липинського , С.Томашівського
31. Джерела та зміст національної концепції М.Міхновського.
32. Формування концепції інтегрального націоналізму Дмитра Донцова .
33. Політичні партії : сутність, типологія, функції..
34. Політична психологія.
35. Політичні відносини і політична діяльність.
36. Мас-медіа і громадська думка.
37. Міжнародна політика і міжнародні відносини : теорія, історія, принципи.
38. Інформаційна влада..
39. Політичне лідерство : поняття і роль у механізмі реалізації влади..
40. Політика як суспільне явище, об'єкти і суб'єкти політики.
41. Міжнародні організації та їх функції.
42. Суперечності геополітичного становища України і моделі світового порядку...
43. Президентство в сучасному світі.
44. Легітимність як характеристика влади..
45. Конституційні основи політичної системи України (1996 р.).
46. Політична реформа у 2004,2010, 2014 рр.

47. Ідеологічні концепції XVIII-XXI ст.
48. Молодіжні рухи в сучасній Україні 1991-2024 рр.
49. Основні проблеми становлення правової держави в Україні.
50. Складові (основні) політичної свідомості українського суспільства у 1991-2024 рр.
51. Соціально-політичні та культурні зміни в українському сусп.в умовах війни з росією
52. Помаранчева революція та Революція Гідності: порівняльний аналіз.
53. Міжнародна взаємодія України в умовах війни з росією.
54. Військова політика України.
55. Соціально-політичні аспекти пандемій: минуле та сучасність.

Індивідуальне завдання підлягає захисту Здобувачем на заняттях, які призначаються додатково.

Індивідуальне завдання може бути виконане у різних формах. Зокрема, Здобувачі можуть зробити його у вигляді реферату. Реферат повинен мати обсяг від 18 до 24 сторінок А4 тексту (кегель Times New Roman, шрифт 14, інтервал 1,5), включати план, структуру основної частини тексту відповідно до плану, висновки і список літератури, складений відповідно до ДСТУ 8302:2015. В рефераті можна також помістити словник базових понять до теми. Водночас індивідуальне завдання може бути виконане в інших формах, наприклад, у вигляді дидактичного проєкту, у формі презентації у форматі Power Point. В цьому разі обсяг роботи визначається індивідуально – залежно від теми.

Література, що рекомендується для виконання індивідуального завдання, наведена у цій робочій програмі, а в електронному вигляді вона розміщена на Освітньому сайті КНУБА, на сторінці кафедри.

Також як виконання індивідуального завдання за рішенням викладача може бути зарахована участь Здобувача у міжнародній або всеукраїнській науково-практичній конференції з публікацією у матеріалах конференції тез виступу (доповіді) на одну з тем, дотичних до змісту дисципліни, або публікація статті на одну з таких тем в інших наукових виданнях.

Текст індивідуального завдання подається викладачу не пізніше, ніж за 2 тижні до початку сесії. Викладач має право вимагати від Здобувача доопрацювання індивідуального завдання, якщо воно не відповідає встановленим вимогам.

Політика щодо академічної доброчесності

Списування під час контрольної роботи, тестування та інших опитувань, які проводяться у письмовій формі, заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). У разі виявлення фактів списування з боку здобувача він отримує інше завдання. У разі повторного виявлення призначається додаткове заняття для проходження тестування.

Політика щодо відвідування

Здобувач, який пропустив аудиторне заняття з поважних причин, має продемонструвати викладачу та надати до деканату факультету документ, який засвідчує ці причини.

За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування, наукова та науково-практична конференція (круглий стіл) тощо) навчання може відбуватись в онлайн формі за погодженням з керівником курсу.

Методи контролю та оцінювання знань

Основні форми участі Здобувачів у навчальному процесі, що підлягають поточному контролю: виступ на практичних заняттях; доповнення, опонування до виступу, рецензія на виступ; участь у дискусіях; аналіз першоджерел; письмові завдання (тестові, індивідуальні роботи у формі рефератів); та інші письмові роботи, оформлені відповідно до вимог. Кожна тема курсу, що винесена на лекційні та практичні заняття, відпрацьовується Здобувачами у тій чи іншій формі, наведеній вище. Обов'язкова присутність на лекційних заняттях, активність впродовж семестру, відвідування/відпрацювання усіх аудиторних занять, виконання інших видів робіт, передбачених навчальним планом з цієї дисципліни.

При оцінюванні рівня знань Здобувача аналізу підлягають:

- характеристики відповіді: цілісність, повнота, логічність, обґрунтованість, правильність;
- якість знань (ступінь засвоєння фактичного матеріалу): осмисленість, глибина, гнучкість, дієвість, системність, узагальненість, міцність;
- ступінь сформованості вміння поєднувати теорію і практику під час розгляду ситуацій, практичних завдань;
- рівень володіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, робити висновки з проблем, що розглядаються;
- досвід творчої діяльності: вміння виявляти проблеми, розв'язувати їх, формувати гіпотези;
- самостійна робота: робота з навчально-методичною, науковою, допоміжною вітчизняною та зарубіжною літературою з питань, що розглядаються, вміння отримувати інформацію з різноманітних джерел (традиційних; спеціальних періодичних видань, ЗМІ, Internet тощо).

Тестове опитування може проводитись за одним або кількома змістовими модулями. В останньому випадку бали, які нараховуються Здобувачу за відповіді на тестові питання, поділяються між змістовими модулями.

Результати поточного контролю заносяться до журналу обліку роботи. Позитивна оцінка поточної успішності Здобувачів за відсутності пропущених та невідпрацьованих практичних занять та позитивні оцінки за індивідуальну

роботу є підставою для допуску до підсумкової форми контролю. Бали за аудиторну роботу відпрацьовуються у разі пропусків.

Методи контролю

Підсумковий контроль здійснюється під час проведення екзаменаційної сесії з урахуванням підсумків поточного та модульного контролю. Під час семестрового контролю враховуються результати здачі усіх видів навчальної роботи згідно зі структурою кредитів.

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.

Розподіл балів для дисципліни з формою контролю іспит Розподіл балів для дисципліни

Поточне оцінювання				Інд. робота	Підсумковий контроль	Сума балів
Змістові модулі						
ЗМ 1	ЗМ 2	ЗМ 3	ЗМ 4			
10	10	15	15	20	30	100

Шкала оцінювання індивідуальної роботи

Оцінка за національною шкалою	Кількість балів	Критерії
відмінно	20	відмінне виконання (розкриття теми, посилання та цитування сучасних наукових джерел (не старше 2019 року), дотримання норм доброчесності)
	18	відмінне виконання з незначною кількістю помилок виконання (розкриття теми, посилання та цитування сучасних наукових джерел (більшість з яких не старше 2019 року), дотримання норм доброчесності)
добре	17	виконання вище середнього рівня з кількома помилками (розкриття теми в межах об'єкта та завдань роботи, посилання та цитування сучасних наукових джерел (серед яких є такі, що не старше 2019 року), дотримання норм доброчесності)
	13	виконання з певною кількістю помилок (розкриття теми в межах об'єкта та завдань роботи, наявність посилань та цитувань наукових джерел, дотримання норм доброчесності)
задовільно	12	виконання роботи задовольняє мінімальним критеріям помилок (розкриття теми в основному в межах об'єкта роботи, наявність концептуального апарату роботи, присутність не менше 5 посилань та цитувань наукових джерел, дотримання норм доброчесності)

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	Не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Умови допуску до підсумкового контролю

Здобувачу, який має підсумкову оцінку за дисципліну від 35 до 59 балів, призначається додаткова залікова сесія. В цьому разі він повинен виконати додаткові завдання, визначені викладачем.

Здобувач, який не виконав вимог робочої програми по змістових модулях, не допускається до складання підсумкового контролю. В цьому разі він повинен виконати визначене викладачем додаткове завдання по змісту відповідних змістових модулів в період між основною та додатковою сесіями.

Здобувач має право на опротестування результатів контролю (апеляцію). Правила подання та розгляду апеляції визначені внутрішніми документами КНУБА, які розміщені на сайті КНУБА та зміст яких доводиться Здобувачам до початку вивчення дисципліни.

Методичне забезпечення дисципліни

Підручники :

1. Шляхтун П.П. Політологія: історія та теорія: підручник .Київ: Центр учбової літератури, 2019. 472 с.

Навчальні посібники:

1. Політологія: навч. посіб. / Є.В.Перегула, В.Л.Згурська та ін. – К.: КНУБА, 2012. – 236 с.
2. Лісовський П.М., Лісовська Ю. П. Політологія: навчальний посібник. Київ: Видавничий дім “Кондор”, 2021. 228 с.

Конспекти лекцій:

1. Політологія: курс лекцій для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти /уклад. О.В. Довгаль, І.М. Лесік .Миколаїв: МНАУ, 2022 .163 с.

Методичні роботи:

1. Політологія: Методичні рекомендації з підготовки до практичних занять самостійної роботи та виконання індивідуальних завдань. Укладачі: Є.В.Перегуда, Згурська В.Л. та ін. Київ- Тернопіль: КНУБА, Ф-ОП Шпак В.Б., 2023. 32 с.

Словники, довідники:

1. Енциклопедія політики і права. За редакцією В.П. Горбатенка, П.В. Мироненка. Київ: Академія політико-правових наук, 2024.
2. Вдовичин І.Я., Угрин Л.Я., Шипунов Г.В. та ін. Сучасна політична лексика: навч. енциклопед. словник-довідник. За наук. ред. Хоми Н.М. Львів: «Новий Світ – 2000», 2015. 394 с. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/75401/mod_resource/content/1/ Сучасна політична лексика Словник Хоми 2015.pdf (дата звернення: 01.06.2024).

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. №30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
2. Закон України від 5 квітня 2001 р. №2365 «Про політичні партії в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2365-14>.
3. Виборчий кодекс України від 19 грудня 2019 р. №396-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2020. №7, 8, 9. Ст. 48. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text> (дата звернення: 01.06.2024).

Монографії, наукові статті

1. Згурська В.Л. Управлінські виклики міської самоорганізації: між самоуправлінням та громадською участю. Держава і право. Київ, 2020. С.193 -202.
2. Згурська В.Л. Войовнича демократія як інститут протидії популізму. Регіональні студії. УжНУ, 2024. Вип.36. С.32-35.
3. Згурська В.Л. Глобальний чинник у появі та зміцненні неліберальних демократій. Грані. Дніпро, 2024. Том 27. С.108 - 112.
4. Мироненко П.В. Збочена росія та ознаки Третьої світової війни. Нотатки із щоденника політолога. У 2 частинах. Видання Академії політичних наук України. Київ: Видавництво Політія, 2022.
5. Мироненко П.В. Спогади про майбутнє. Хроніки війни із щоденника політолога (24.02.2022 – 24.08.2022). Київ: Видавництво Політія, 2022. 700 с.

6. Вебер М. Покликання до політики. *М. Вебер. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика*. К.: Основи. 1998. С. 11-46.
7. Політична наука в Україні. 1991–2016 : у 2 т. / НАН України, Ін-т політ. і етнонац. досліджень ім. І. Ф. Кураса ; редкол.: чл.-кор. НАН України О. Рафальський (голова), д-р політ. наук М. Кармазіна, д-р іст. наук О. Майборода ; автор передм. О. Рафальський ; відп. ред. і упоряд. М. Кармазіна. — К. : Парлам. вид-во, 2016.
8. Розвиток форм безпосередньої демократії в Україні: аналіз доцільності та перспектив застосування: аналіт. доп./ [Павленко І.А., Даниляк О.О., Макаров Г.В., Руденко А.В.]. Київ: НІСД, 2019. 65с. Режим доступу: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/75228/mod_resource/content/1/ Безпосередня демократія в Україні НІСД 2019.pdf (дата звернення: 01.06.2024).
9. Кармазіна М.С. Політичні партії України у процесі виборів Президента України у 2019 р.: кількісно-якісний аналіз участі /М.С. Кармазіна // Наукові записки. Випуск 1(97). С. 4–31
Режим доступу: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/103546/mod_resource/content/1/partiiprezidvyb19.pdf.
10. Політична система України: конституційна модель та політичні практики: монографія /кол. авт.: Зеленько Г.І.(кер.,наук. ред.) та ін. Київ: ППІЕНД ім. І.Ф.Кураса НАН України, 2023. 536с.
11. Шведа Ю. Політичні партії України: виборчі партії чи виборчі проекти? / Ю.Шведа // Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. 2013. Випуск 3. С. 176-180.
12. Касьянов Г.В. Теорії нації та націоналізму . К.: Либідь, 1999. 352 с.
13. Націоналізм: Теорії нації та націоналізму від Йогана Фіхте до Ернеста Гелнера [антологія; упоряд. О. Проценко, В. Лісовий] К.: Смолоскип, 2006.
14. Козьма В.В. Природа та механізми включення особистості в політику: політологічний аналіз. *Вісник Донецького національного університету. Сер.: Політичні науки.* 2016 С. 13-16.
http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/71710/mod_resource/content/1/ Механізми включення особистості в політику Козьма стаття 2016.pdf (дата звернення(01.06.2024)).
15. Консерватизм: Антологія / Упорядники В. Лісовий, О. Проценко. Київ: Смолоскип, 1998. 598 с.
16. Лібералізм: Антологія / Упорядники В. Лісовий, О. Проценко. Київ: Смолоскип, 2002. 1126с.
17. Перегуда Є.В. Виконавча влада України: політико-правові аспекти модернізації. К.: Логос, 2013. 408 с.
18. Децентралізація влади: порядок денний на середньострокову перспективу : аналіт. доп. / [Жаліло Я. А., Шевченко О. В., Романова В. В. та ін.] ; за наук. ред. Я. А. Жаліла. Київ: НІСД, 2019. 192с. Режим доступу:

- http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/75222/mod_resource/content/1/
Політика децентралізації в Україні НІСД 2019.pdf.
19. Воронянський О.В. Національний суверенітет: політологічний аспект. *Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса, Сер.: Політичні науки.* 2017. С. 13-16. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/71726/mod_resource/content/1/
Національний суверенітет політологічні аспекти Воронянський 2017.pdf (дата звернення: 01.06.2024)
20. Світова гібридна війна: український фронт : монографія / за заг. ред. В. П. Горбуліна. К.:НІСД, 2017. 496с. Режимдоступу: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/75224/mod_resource/content/1/
Світова гібридна війна та український фронт НІСД 2017.pdf.

Інформаційні ресурси:

1. Бібліотека Київського Національного університету будівництва і архітектури. URL: <https://library.knuba.edu.ua/>
2. Національна бібліотека ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Національна парламентська бібліотека України імені Ярослава Мудрого. URL: <https://nlu.org.ua/>
4. Освітній сайт Київського Національного університету будівництва і архітектури. URL: <https://org2.knuba.edu.ua/>
5. Офіційний сайт Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/>
6. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>.
7. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/>.
8. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса НАН України. URL: <https://ipiend.gov.ua/>.
9. Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України. URL: niss.gov.ua.